

Viite

ECOFIN-neuvosto 14.2.2023 ja Euroryhmän kokous 13.2.2023, Bryssel

Suomea kokouksissa edustaa valtiovarainministeri Annika Saarikko.

Tiivistelmä

Talouspolitiikan koordinaatiokehikon uudelleentarkastelu

Ministerit käyvät toisen keskustelun talouspolitiikan koordinaatiokehikon uudelleentarkastelusta. Komissio julkaisi 9.11.2022 tiedonannon kaavailemistaan uudistuksista talouspolitiikan EU-koordinaatioon. Ecofin-neuvosto kävi asiasta ensimmäisen keskustelun joulukuussa 2022. Puheenjohtajan ennakkotietojen mukaan Ecofin-neuvoston 14.2.2023 keskustelussa on tarkoitus keskittyä talouspolitiikan koordinaatiokehikon kansalliseen omistajuuteen, keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisiin suunnitelmiin ja demokraattisiin prosesseihin sekä velkakestävyyteen. Suomen kantoja komission tiedonannon sisältämiin keskeisiin uudistusajatuksiin on määritetty E-jatkoselvityksessä EJ 10/2022 vp.

Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutukset

Ecofin-neuvostossa keskustellaan Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutuksista. Komission on myös tarkoitus antaa päivitys pakotteiden toimeenpanosta ja vaikutuksista. EU:n neuvosto päätti 27.1.2023 jatkaa Venäjälle asetettuja talouspakotteita kuudella kuukaudella heinäkuun loppuun asti. Parhaillaan on valmistelussa 10. pakotekokonaisuus. EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. EU:n lyhyen aikavälin talousnäkymät ovat edelleen epävarmat, vaikka alkuvuodesta on saatu myös merkkejä odotettua vahvemmassa taloudesta.

Muut asiat

Neuvostossa on hyväksyttävänä Saksan päivitetty elpymis- ja palautumissuunnitelma, EU:n yhteiset linjaukset G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien helmikuun 2023 kokoukseen sekä päätelmät yhteistyökyvyttömiä kolmansien maiden EU-listan päivityksestä verotuksen alalla.

Ecofin-aamiaisella on esillä komission 1.2.2023 julkaiseman EU:n vihreää teollisuussuunnitelmaa koskevan tiedonannon talous- ja rahoitusvaikutukset sekä helmikuun ylimääräisen Eurooppa-neuvoston seuranta sen osalta.

Euroryhmä 13.2.

Euroryhmän asialistalla on energiamarkkinoiden viimeaikainen kehitys ja sen vaikutukset euroalueen finanssipolitiikkaan, temaattinen keskustelu euroalueen työmarkkinoista, euroalueen talouden ja rahoitusmarkkinoiden kehitys sekä politiikkatoimien koordinointi.

Asialista:

1. Asialistan hyväksyminen
2. (mahd.) A-kohtien hyväksyminen

Lainsäädäntöasiat

3. Muut asiat
Vireillä olevat rahoituspalvelualan lainsäädäntöhankkeet
= *Puheenjohtajan tiedotusasia*

Ei-lainsäädäntöasiat

4. Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset
= *Näkemystenvaihto* s. 3
5. Talouspolitiikan koordinaatiokehikon uudelleentarkastelu
= *Näkemystenvaihto* s. 7
6. (mahd.) Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset
= *Hyväksyminen* s. 15
7. G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien helmikuun kokouksen (23.-24.2.2023) valmistelu: EU:n yhteiset linjaukset
= *Hyväksyminen* s. 18
8. Päätelmät yhteistyökyyttömiä kolmansien maiden EU-listan päivityksestä verotuksen alalla
= *Hyväksyminen* s. 21
9. Muut asiat

Maanantai 13.2.

15:00 Euroryhmä s. 24

Tiistai 14.2.

09.00 Aamiainen

10.00 Ecofin

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/22/2023-VM-2

Aaltonen Elisa

1.2.2023

ECOFIN-neuvosto 14.2.2023, Bryssel; 4. Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto, 14.2.2023

Eduskuntatunnus

E 70/2022 vp, E 107/2022 vp, E 143/2022 vp, EJ 11/2022 vp, U 99/2022 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston (ECOFIN) kokouksessa on tarkoitus keskustella Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutuksista EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa. Komission on tarkoitus antaa päivitys pakotteiden toimeenpanosta ja vaikutuksista.

Asiaa on käsitelty säännöllisesti talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksissa Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen alkamisen jälkeen. Ukrainan makrotaloudellista tukea koskevat asetukset ja asetusmuutokset hyväksyttiin neuvostossa joulukuussa.

Asiakohtaa koskevaa ennakkomateriaalia ei ole toimitettu.

Suomen kanta

Suomi tuomitsee jyrkästi Venäjän sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaankohdistamiseksi ja tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on heijastunut voimakkaasti Euroopan talouskehitykseen. Energiakriisi on ollut merkittävä inflaatiota kiihdyttävä tekijä.

Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea sekä humanitaarista apua Ukrainalle tulee jatkaa ja lisätä. Suomi pitää tärkeänä, että EU ja muut kansainväliset kumppanit tukevat Ukrainaa sen lyhyen aikavälin rahoitustarpeissa. Suomi pitää tärkeänä, että Ukrainan jälleenrakennusta tuetaan laajalla kansainvälisellä tuella. EU- ja kansainvälisten rahoituslaitosten sekä kolmansien valtioiden osallistuminen

jälleenrakennuksen rahoittamiseen on tärkeää. Toiminnassa tulisi myös varmistaa toimiva koordinaatio keskeisten kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa.

EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa.

Suomen kantoja liittyen Ukrainan rahoitustukeen on määritelty mm. valtioneuvoston selvityksissä E 70/2022 vp, E 107/2022 vp, E 143/2022 vp. ja EJ11/2022 vp.

Suomi tulee muodostamaan kantansa erikseen mahdollisten uusien ehdotusten osalta.

Pääasiallinen sisältö

Valtiovarainministerit ovat keskustelleet Venäjän hyökkäyssodan ja Venäjää vastaan asetettujen pakotteiden aiheuttamista talous- ja rahoitusvaikutuksista säännöllisesti talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksissa.

Jäsenvaltiot kannattavat yhteisesti sovittuja pakotteita laajasti. EU:n neuvosto päätti 27.1.2023 jatkaa Venäjälle asetettuja talouspakotteita kuudella kuukaudella heinäkuun loppuun asti. Parhaillaan on valmistelussa 10. pakotekokonaisuus, joka pyritään saamaan hyväksytyä lähiviikkojen aikana. Helmikuun 5. päivänä astuu voimaan öljytuotteiden tuontikielto Venäjältä EU:n alueelle. Tällä hetkellä myös tarkastellaan Valko-Venäjälle asetettuja sektoripakotteita ja ne pyritään yhtenäistämään Venäjälle asetettujen pakotteiden kanssa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on heijastunut voimakkaasti Euroopan talouskehitykseen. Keskeinen välitön vaikutus on ollut energiakriisi, joka on ollut merkittävä inflaatiota kiihdyttävä tekijä. Nopea inflaatio on heikentänyt kuluttajien reaalitylöjä ja siten yksityistä kulutusta.

EU:n jäsenvaltiot ovat toteuttaneet monenlaisia toimia vaimentaakseen energian hinnan nousun ja kiihtyneen inflaation haitallisia vaikutuksia kotitalouksille ja yrityksille. Euroryhmän lokakuun julkilausuman mukaisesti toimien tulisi olla kohdennettuja heikompiaisille ja laajapohjaiselle elvytykselle ei ole tarvetta.

EU:n lyhyen aikavälin talousnäkymät ovat edelleen epävarmat, vaikka alkuvuodesta on saatu myös merkkejä odotettua vahvemmassa kehityksestä. Kuluttajien luottamus oli koko syksyn ennätysellisen heikko, mutta nyt piristymistä on havaittavissa, vaikka edelleen ollaan kaukana pitkän aikavälin keskiarvosta. Myös elinkeinoelämän luottamus on kääntynyt jälleen nousuun ja tammikuun ostopäällikköindeksit olivat odotettua paremmat palatessaan kasvua ennakoiviin lukemiin ensi kertaa sitten kesäkuun. Alustavien lukujen mukaan EU:n talouskasvu pysähtyi viime vuoden viimeisellä neljänneksellä (0,0 % suhteessa edelliseneljännekseen). Tämä tarkoittaa, että pahimmilta skenaarioilta mahdollisesti välttyttäisiin. Toisaalta ennakkotietojen perusteella EU:n taloutta veti Irlanti ja Ranska (3,5 % ja 0,1 %), samaan aikaan kun Saksan ja Italian talous supistui (-0,2 % ja -0,1%). Työllisyystilanne on pysynyt edelleen erinomaisena.

Inflaatio on edelleen nopeaa, mutta alkoi hidastua loppuvuodesta ja hidastumisen odotetaan jatkuvan tänä vuonna. Energian hinnan lasku on ollut inflaation hidastumisen pääajuri. Koko EU:n tammikuun inflaatiolukuja ei ole vielä saatavilla, mutta alustavien lukujen mukaan inflaatio hidastui euroalueella tammikuussa 8,5 prosenttiin. Pohjainflaatio pysyi tammikuussa 5,2 prosentissa, eli samalla tasolla kuin joulukuussa. Pohjainflaatio on siis edelleen korkealla tasolla, mikä herättää huolta pidempiaikaisista hintapaineista. Lisäksi tammikuun ennakkotietojen mukaan koko inflaatio kiihtyi uudelleen esimerkiksi Espanjassa ja Ranskassa. Markkinahinnoittelusta johdetut inflaatio-odotukset ovat

kuitenkin toistaiseksi laskeneet euroalueella sekä lyhyen, että pidemmän aikavälin osalta noin 2,3-2,4 prosentin tasolle. Inflaatio-odotukset ovat hyvin ankkuroidut ja myös kuluttajien inflaatio-odotukset ovat laskeneet huomattavasti.

Rahoitusmarkkinoiden riskit jatkavat edelleen kohonneella tasolla huolimatta parantuneesta markkinatunnelmasta. Alkuvuoden aikana osakeindeksit ovat olleet Euroopassa 10 prosentin nousussa. Nousua ovat ajaneet laskeneet inflaatio-odotukset ja myös toiveet mahdollisen maailmantalouden laskusuhdanteen jäämisestä lyhytkestoiseksi. Samat ajurit ovat myös velkakirjamarkkinoilla ajaneet valtionlainojen korkojen maltillista laskua. Euroalueella 10 vuoden valtionlainojen jälkimarkkinakorot ovat laskeneet 40-70 korkopistettä. Euro, punta ja jeni ovat vahvistuneet suhteessa Yhdysvaltain dollariin alkuvuoden aikana. Öljyn hinta maailmanmarkkinoilla nousi sodan sytyttyä lähes 130 Yhdysvaltain dollariin tynnyriltä, mutta on sittemmin laskenut n. 80 USD tasolle. Maakaasun hinta on laskenut alkuvuoden aikana sotaa edeltävälle tasolle 50-60 euroon megawattitunnilta. EU:n toimet energiankysynnän ja hintojen nousun rajoittamiseksi, lämmin sää, sekä kasvaneet kaasuvarastot yhdessä LNG-toimitusten kanssa ovat rauhoittaneet energiamarkkinoiden hintakehitystä.

Ukrainan makrotaloudellista tukea koskevat asetukset ja asetusmuutokset hyväksyttiin neuvostossa joulukuussa. Komissio antoi 9.11.2022 kolmesta lainsäädäntöehdotuksesta koostuvan Ukrainan makrotaloudellista apua koskevan paketin, johon kuului varainhoitoasetusta koskeva muutosehdotus, rahoituskehysasetuksen muutosehdotus sekä asetusehdotus Ukrainan makrotaloudellista rahoitusapua koskevan välineen (MFA+-väline) perustamisesta. Ukrainan makrotaloudellista rahoitusapua koskevassa asetuksessa säädetään uudesta välineestä unionin enintään 18 miljardin tuen kanavoimiseksi Ukrainalle vuodelle 2023 sekä rahoitusavusta aiheutuvien korko- ja hallintokulujen rahoittamista Ukrainan puolesta. Rahoitusapu rahoitetaan hyödyntämällä EU:n omien varojen enimmäismäärän ja vuosien 2021-2027 monivuotisen rahoituskehysvälistä liikkumavaraa kohdennetusti Ukrainaa varten. Tätä liikkumavaraa hyödyntäen EU laskee liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja ja lainaa varat edelleen Ukrainalle. Ensimmäinen 3 miljardin maksatuserä Ukrainalle tehtiin 17.1.2023. Loput erät ovat suuruudeltaan noin 1,5 miljardia euroa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, 8.2.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 10.2.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS finanssiasiantuntija Elisa Aaltonen, + 295530255
VM/RMO finanssineuvos Markku Puumalainen, +358 29 553 0206
VM/RMO finanssisihteeri Atte Jantunen, +358 29 553 0508
VM/KO neuvotteleva virkamies Jussi Huopaniemi, +358 29 553 0257
VM/KO finanssiasiantuntija Auri Lassi, +358 295 530 387
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/22/2023

Liitteet -**Viite** -

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/1321/2022-VM-6

Kekäläinen Antti

1.2.2023

ECOFIN-neuvosto 14.2.2023, Bryssel; 5. Talouspolitiikan koordinaatiokehikon uudelleentarkastelu

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 14.2.2023, Bryssel

Eduskuntatunnus

E 14/2020 vp, EJ 12/2021 vp, EJ 10/2022 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Säännönmukainen talouspolitiikan EU-koordinaatiokehikon arvio käynnistettiin komission tiedonannolla 5.2.2020, mutta keskustelut keskeytyivät keväällä 2020 koronakriisin johdosta. Komissio käynnisti keskustelut uudelleen 19.10.2021 julkaistuaan tiedonannon, jossa käsiteltiin koronakriisin taloudellisia vaikutuksia ja kriisin opetuksia sekä tämän vaikutuksia talouspolitiikan koordinaatioon. Tämän jälkeen komiteatasolla käytiin teemakohtaisia keskusteluja syksyn 2021 ja kevään 2022 aikana. Lisäksi komissio järjesti keskustelujen rinnalla julkisen konsultaation, joka päättyi 31.12.2021.

Euroopan komissio julkaisi 9.11.2022 tiedonannon kaavailemistaan uudistuksista talouspolitiikan EU-koordinaatioon. Valtiovarainministerit kävivät komission tiedonannosta ensimmäisen näkemystenvaihdon talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa 6.12.2022. Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksessa 14.2.2023 on tarkoituksena käydä toinen näkemystenvaihto pohjautuen puheenjohtajamaa Ruotsin kysymyksiin. Talous- ja rahoituskomitea keskustelee koordinaatiokehikon uudelleentarkastelusta kokouksessaan 3.2.2023.

Suomi on aktiivisesti osallistunut komission tiedonannosta käytyihin keskusteluihin euroryhmässä, talous- ja rahoituskomiteassa, euroryhmän työryhmässä, talous- ja rahoituskomitean sijaistasolla sekä talouspoliittisessa komiteassa marras-joulukuussa 2022 ja tammikuussa 2023.

Komissio toteaa tiedonannossa harkitsevansa lainsäädäntöehdotuksia tiedonannossa mainittujen suuntaviivojen ja jatkokeskusteluiden pohjalta. Komission työohjelman mukaan komissio olisi antamassa talouspolitiikan EU-koordinaation arviointiin liittyviä (lainsäädäntö) ehdotuksia vuoden 2023 ensimmäisen neljänneksen aikana. Tiedonannon

mukaan komissio toivoo yhteisymmärryksen talouspolitiikan koordinaatiokehikosta jäsenmaiden kanssa löytyvän ennen vuoden 2024 budjettiprosesseja.

Suomen kanta

Suomen aikaisempia kantoja talouspolitiikan koordinaatiokehikon arviointiin on määritelty valtioneuvoston E-kirjeessä E 14/2020 vp. ja E-jatkokirjeissä EJ 12/2021 vp. ja EJ 10/2022 vp. Talouspolitiikan koordinaatiokehikosta on linjattu valtioneuvoston selonteossa EU-politiikasta VNS 7/2021 vp.

Suomi jatkaa aktiivista osallistumisestaan keskusteluihin talouspolitiikan koordinaatiokehikon ja EU:n finanssipolitiikan sääntöjen kehittämisestä. Suomi on suhtautunut avoimesti eri kysymysten ja vaihtoehtojen tutkimiseen.

Komission 9.11.2022 tiedonannon sisältämiin keskeisiin uudistusajatuksiin Suomi toteaa seuraavaa (EJ 10/2022 vp.):

Finanssipoliittinen kehikko

Keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmat

Komission kaavailemat jäsenvaltioiden keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset (fiscal-structural) suunnitelmat vastaisivat pitkälti Suomen omaa keskipitkän aikavälin suunnittelua painottavaa lähestymistapaa. Suomi kuitenkin korostaa, että kansallisen omistajuuden näkökulmasta on tärkeää, että jäsenmailla olisi liikkumavaraa kansallisessa julkisen talouden sopeutusurien suunnittelussa, myös valittavien mittareiden suhteen. Suomi katsoo, että komission kaavailemien kansallisten viiteurien julkaisemisen vaikutukset olisivat helpommin ymmärrettävissä komission konkreettisten esimerkkien avulla.

Suomi pitää perusteltuna, että merkittävät rakenteelliset uudistukset ja investoinnit suunniteltaisiin myös keskipitkällä aikavälillä osana julkisen talouden suunnittelua, mutta katsoo, että EU:lle sitoumuksia niistä tulisi antaa vain maissa, jotka hakevat pidempää sopeutusaikaa. Suomi korostaa, ettei näiden suunnitelmien valmistelun komission kanssa tulisi hidastaa kansallista julkisen talouden päätöksentekoa.

Kansallisen omistajuuden kannalta olisi keskeistä, että kansalliset demokraattiset prosessit huomioidaan suunnitelmien valmistelussa ja niiden muuttamisessa sekä uudistus- ja investointisuunnitelmia tehtäessä. Suunnitelmista neuvoteltaessa tulisi kunnioittaa monenvälisen seurannan periaatteita jäsenmaiden tasapuolinen kohtelu varmistaen.

Suomi pitää oikeansuuntaisena komission ajattelua siitä, että tekemällä merkittäviä rakenteellisia uudistuksia jäsenmaat voisivat saada lisäsopeutusaikaa, mutta sen tulisi olla kestoaltaan rajattu. Suomi pitää komission ajatusta enintään kolmen vuoden lisäajasta kannatettavana. Investointien osalta vaikutuksia tulisi arvioida lyhyemmällä ja pidemmällä aikavälillä. Suomi huomauttaa, että vaikka myös investointien pidemmän aikavälin julkista taloutta vahvistavat vaikutukset tulisi huomioida, lyhyellä aikavälillä julkiset investoinnit rasittavat julkista taloutta. Suomi pitää tärkeänä saada komissiolta merkittävästi lisätietoa siitä, millaisia investointeja lisäsopeutusajan perusteeksi voitaisiin hyväksyä. Suomen näkökulmasta keskeistä on, ettei investointeihin pohjautuva sopeutusuran pidentäminen tosiasiallisesti voisi vaarantaa julkisen talouden pitkän aikavälin velkakestävyyttä jäsenmaissa. Julkisten investointien hyväksymisen tulisi perustua huolelliseen analyysiin siitä, että ne tosiasiallisesti hillitsisivät julkisia menoja tai parantaisivat potentiaalista kasvua eivätkä syrjäyttäisi yksityisiä investointeja. Yleisesti Suomi pitää tärkeänä, että

soveltuville uudistuksille ja investoinneille asetettaisiin selkeät ja läpinäkyvät vaatimukset, jotta varmistettaisiin julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys. Investointien pitäisi vähintäänkin voida uskottavan tutkimustiedon perusteella arvioida hyödyttävän julkisen talouden tasapainoa niin, että ne maksaisivat itsensä kohtuullisella aikajänteellä.

Yksi mittari (single indicator)

Suomi arvioi alustavasti, että useaksi vuodeksi suunniteltava nettomenoura saattaisi yksinkertaistaa sääntökehikkoa ainoana seurattavana indikaattorina, mutta sen yksityiskohdista ja yhteydestä velkakestävyteen tulisi saada tarkempaa tietoa. Käytettävien indikaattorien tulisi ensisijaisesti mahdollistaa yhteismitallinen näkymä jäsenvaltioiden velkakestävydestä sekä finanssipoliittinen seuranta EU:n tasolla. Suomi korostaa, että erityisesti alhaisen riskitason jäsenmailla tulisi olla laaja mahdollisuus omien mittareiden käyttöön kansallisessa finanssipolitiikan ohjauksessa. Komission esitystä nettomenourasta tulee tarkastella myös siitä näkökulmasta, että sääntökehikon ja siinä käytettävien indikaattoreiden on mahdollistettava suhdannetilanteeseen nähden oikeinmitoitettun finanssipolitiikan harjoittaminen.

Suomi katsoo, että komission ajatus velkakestävyden merkityksen korostamisesta sopeutusurien määrittelyssä on oikeansuuntainen. Lisätietoa kuitenkin tarvitaan mm. velkakestävyden määritelmästä ja laskentatavoista, joista sopiminen edellyttäisi monenkeskistä valmistelua. Vaikka jonkinasteinen eriyttäminen jäsenmaiden sopeutusurissa voisi olla tarkoituksenmukaista, olisi samalla varmistettava jäsenmaiden tasapuolinen kohtelu.

Julkisen talouden menettelyt ja sanktiot

Suomi pitää myönteisenä alijäämään perustuvan liiallisen alijäämän menettelyn säilyttämistä nykyisellään. Suomi pitää komission lähtökohtia velkaan perustuvan liiallisen alijäämän menettelyn osalta kannatettavina, mutta menettelyn selkeyttämisestä ja yksityiskohdista, kuten menettelyyn johtavan poikkeaman koosta, tarvitaan vielä lisätietoa. Suomi katsoo, että rahallisten sanktioiden säilyttäminen on perusteltua. Lisäksi, Suomi katsoo vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan keskittymisen komission varoituksiin ja neuvoston suosituksiin, ts. merkittävän poikkeaman menettelyn käyttämättä jättämisen, olevan paremmin linjassa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 121 artiklan kanssa.

Edellä mainituista syistä Suomi pitää tärkeänä saada lisätietoja ja suhtautuu alustavan varauksellisesti kaavailtuun uuteen työkaluun, jolla pyrittäisiin estämään uudistusten ja investointien peruuttaminen jäsenvaltioissa, joille on ko. uudistusten ja investointien perusteella sovittu pidempi sopeutusaika. Suomen alustavan arvion mukaan uuden työkalun luominen ei vaikuttaisi välttämättömältä, vaan asia voitaisiin toteuttaa vakaus- ja kasvusopimuksen menettelyjen kautta. Uusi työkalu ei myöskään yksinkertaistaisi kehikkoa.

Suomi pitää perusteltuna, että vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen ja kansallisten poikkeuslausekkeiden käyttöönottoa selkeytettäisiin, mutta niiden aktivoimisen tulisi olla mahdollista vain erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Itsenäiset finanssipolitiikan valvojat

Suomi pitää itsenäisiä finanssipolitiikan valvojia hyödyllisenä keinona tehostaa kansallisen finanssipolitiikan valvontaa mutta ei näe perusteltuna, että valvojat osallistuisivat jatkossa myös yllä mainittujen suunnitelmien laadintaan. Riippumattomien finanssipolitiikan valvojen roolin tulisi olla myös jatkossa tarkoin määritelty rajoittuen uusien tehtävien osalta ensisijassa suunnitelmien toteuttamisen valvontaan. Myös

valvonnassa päällekkäisyyttä komission tekemän valvonnan kanssa tulee välttää määrittelemällä tehtävät selvästi.

Makrotaloudellisten epätasapainojen menettely

Makrotalouden epätasapainoilla (kuten työttömyydellä, yksityisen sektorin velkaantumisella ja rahoitussektorin vastuilla) on yhteys julkisen talouden kestävyteen ja niiden huolellinen seuranta ja monenvälinen valvonta tulee varmistaa myös jatkossa. Suomi suhtautuu myönteisesti komission kehitysehdotukseen menettelyn aiempaa ennaltaehkäisevämmästä roolista ja sen keskittymisestä makrotalouden epätasapainoihin. Pääpaino tulisi olla rahaliiton vakautta vaarantavissa epätasapainoissa. Liiallisen epätasapainon menettelyn käynnistämistä ja sen suhdetta uuteen työkaluun on syytä tarkastella tarkemmin.

Suomi muodostaa tarkempia kantoja asiaan tarpeen mukaan asian edetessä.

Pääasiallinen sisältö

Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston toisessa komission 9.11.2022 julkaistua tiedonantoa koskevassa keskustelussa on tarkoitus keskittyä talouspolitiikan koordinaatiokehikon kansalliseen omistajuuteen, keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisiin suunnitelmiin ja demokraattisiin prosesseihin sekä velkakestävyteen puheenjohtajan ennakkotietojen mukaan. Tähänastisissa keskusteluissa jäsenmaat ovat tarkastelleet komission mallia yhtenä mahdollisena lähtökohtana eteenpäin, mutta komissiolta on mallin yksityiskohtien suhteen pyydetty lisää selvyyttä.

Komissio tuo esille 9.11.2022 antamassaan tiedonannossa muutoselementtejä, joiden myötä julkisen talouden sopeutusvauhtia kevennettäisiin ja toisaalta seurantaa ja valvontaa tiukennettaisiin.

Finanssipoliitiikan kehikko

Komission mallissa keskeisessä roolissa ovat jäsenmaiden tekemät sitovat keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmat (fiscal-structural plan). Prosessin alussa komissio julkaisisi velkakestävyteen ankkuroidun viiteuran julkisen talouden menoille, minkä jälkeen jäsenvaltiot kävisivät keskusteluja komission kanssa keskipitkän aikavälin suunnitelmistaan sekä julkisen talouden sopeutusuran että rakenteellisten uudistusten ja investointien osalta. Jäsenvaltion lähetettyä suunnitelmansa komissioon, komissio arvioisi suunnitelman, minkä jälkeen neuvosto hyväksyisi suunnitelman ja sopeutusuran. Neuvoston hyväksymä suunnitelma sitoisi kansallisia vuosibudjetteja vähintään neljäksi vuodeksi. Jäsenvaltiot voisivat hakea pidempää sopeutusaikaa sitoutuessaan merkittäviin rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin. Muutoksia julkisen talouden sopeutukseen voisi tehdä vain poikkeustapauksissa. Jäsenmaat toimeenpanisivat suunnitelmat ja sitä valvottaisiin eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa. Seuranta keskittyisi poikkeamiin tältä neuvoston hyväksymältä sopeutusuralta ja poikkeamat voisivat johtaa liiallisen alijäämän menettelyn käynnistämiseen maissa, joissa velka ylittää 60 % bruttokansantuotteesta.

Keskipitkän aikavälin suunnitelma

Keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma tehtäisiin vähintään neljäksi vuodeksi, jona aikana suunnitelmia ei saisi muuttaa kuin poikkeuksellisissa tilanteissa (objective circumstances). Määritelmä kattaisi todennäköisesti myös hallituksen vaihdostilanteet. Suunnitelmat pitäisivät sisällään keskipitkän aikavälin nettomenouran sekä sitoumukset rakenteellisista uudistuksista ja investoinneista.

Keskipitkän aikavälin nettomenoura ilmaistaisiin vuosittaisina menokattoina. Myös uudistukset ja investoinnit makrotalouden epätasapainoihin vastaamiseksi esitettäisiin suunnitelmissa tarvittaessa. Uudistusten ja investointien olisi vastattava yhteisiin EU-prioriteetteihin ja -tavoitteisiin, mukaan lukien maakohtaisiin suosituksiin. Myös elpymis- ja palautumissuunnitelmien toimet olisi huomioitu elpymis- ja palautumistukivälineen voimassaolon aikana.

Suunnitelmien tulisi ohjata kansallisia talousarvioita koko sopeutusjakson ajan. Jäsenmaiden suunnitelmia rajoitaisi yhtäältä komission prosessin alussa julkaisema enimmäisnettomenojen viiteura, jonka tulisi varmistaa, että velka olisi laskusuunnassa kohti kestävä tasoa suunnitelman lopussa tai "vakaalla tasolla" (prudent levels), ja toisaalta vaatimus kolmen prosentin alijäämäviitearvon kunnioittamisesta.

Jäsenvaltiot voisivat hakea pidempää sopeutusaikaa (enintään kolme vuotta) erityisen merkittävistä syistä, mutta tämän myöntäminen olisi ehdollista sitoutumiselle merkittäviin rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin. Nämä uudistukset ja investoinnit sovittaisiin komission kanssa ja niiden muuttaminen olisi mahdollista vain erityisen merkittävistä syistä.

Läpinäkyvyyden ja omistajuuden parantamiseksi komissio toisi esille mahdollisuuden kasvattaa itsenäisten finanssipoliittisten valvojen roolia (IFI) tukemassa keskipitkän aikavälin suunnitelmien valvontaa, myös suunnitelmien laadinnan pohjana olevien ennusteiden ja arvioiden etukäteisvalvonnan osalta. Valvojat voisivat esimerkiksi osallistua suunnitelmien ja niiden laadinnan pohjana olevien ennusteiden etukäteisarviointiin. Tämä lisäisi komission mukaan omistajuutta kansallisella tasolla. Instituutit voisivat myös valvoa nettomenouran mukaisten budjettitulemien toteutumista.

Yksi mittari (single indicator)

Komission kaavailemassa mallissa jäsenmaiden suunnitelmat ja vuositason finanssipoliittinen seuranta keskittyisivät yhteen operationaaliseen mittariin, kansallisesti rahoitettavaan koko julkisen sektorin kattavaan nettomenouraan, jossa menot on määritelty siten, että päätösperäiset tulopuoleen vaikuttavat toimet nettona, korkomenot sekä suhdanteesta johtuvat työttömyysmenot jätettäisiin ulkopuolelle. Tämä mahdollistaisi automaattisten vakauttajien toiminnan, johon lukeutuvat myös tulojen ja menojen muutokset, joihin hallitukset eivät voi suoraan vaikuttaa. Nykyisen kehikon menosäännössä tasoitetaan lisäksi julkisiin investointeihin liittyvää suurta vaihtelua. Kotimaisessa finanssipolitiikan ohjauksessa olisi mahdollista käyttää tämän mittarin kanssa sopusoinnussa olevia mittareita, kuten rakenteellista jäämää, mutta EU-seurannan piiristä poistuisivat jatkossa mm. velanalentamiskriteeri (ns. 1/20-sääntö) ja rakenteellisen jäämän termein ilmoitettava keskipitkän aikavälin tavoite. On epäselvää, miten komission kaavailut vaikuttaisivat finanssipoliittiseen sopimukseen.

Merkittävien ja kohtuullisten velkahaasteiden maille komissio antaisi nettomenoille viiteuran vähintään neljäksi vuodeksi. Komission nettomenoille julkaisema viiteura olisi ankkuroitu velkakestävyysviiteuraan, eli merkittävien ja kohtuullisten julkisen talouden haasteiden maille velan olisi pysyttävä laskevalla uralla sopeutumisaikojen jälkeen ilman uusia julkisen talouden sopeutustoimia ja alijäämä olisi alle kolmen prosentin viitearvon keskpitkällä aikavälillä. Näin ollen jäsenmaiden monivuotinen nettomenoura voitaisiin ilmaista myös rakenteellisen perusjäämän tasona, joka olisi saavutettava neljän vuoden sopeutusjakson lopussa. Komissio julkaisisi velkakestävyysanalyysin sekä viitekehitysuran ja sitä vastaavan rakenteellisen perusjäämän tason (neljän vuoden sopeutumisaikojen lopussa).

Velkakestävyysanalyysin mukaisesti korkean riskin eli merkittävien velkahaasteiden maille nettomenojen viiteuran tulisi varmistaa, että nelivuotisen suunnitelman jälkeinen

kymmenen vuoden velkaura muuttumattoman politiikan oletuksella olisi uskottavasti ja jatkuvasti laskevalla uralla. Lisäksi alijäämän tulisi olla alle kolmen prosentin viitearvon muuttumattoman politiikan oletuksella saman kymmenen vuoden aikana. Kohtuullisten velkahaasteiden maille kymmenvuotisen velkauran tulisi olla korkeintaan kolme vuotta nelivuotisen suunnitelman jälkeen uskottavasti ja jatkuvasti laskevalla uralla muuttumattoman politiikan oletuksella. Lisäksi alijäämän tulisi olla alle kolme prosenttia BKT:sta muuttumattoman politiikan oletuksella saman kymmenen vuoden aikana.

Komissio arvioisi nettomenojen viiteurien uskottavuutta stressitesteillä ja stokastisella analyysillä, ottaen huomioon shokit lyhyelle ja pitkälle korolle, nimelliselle BKT-kasvulle, perusjäämälle ja nimellisille valuuttakursseille. Tulokset, data ja metodologia olisivat julkisia. Komissio arvioisi myös, pysykö alijäämä uskottavasti alle kolmen prosentin kymmenen vuoden aikana.

Matalan velkahaasteen maille alijäämän tulisi olla kymmenen vuoden tarkastelujaksolla vertailuarvon alapuolella korkeintaan kolme vuotta nelivuotisensuunnittelujakson jälkeen.

Julkisen talouden seuranta

Keskipitkän aikavälin suunnitelmien toteutumista seurattaisiin neuvoston hyväksymän monivuotisen nettomenouran noudattamisen perusteella. Seuranta ja toimeenpano tehtäisiin yhä vuosittain raportoinnin perusteella, mutta siinä keskityttäisiin enemmän keskipitkän aikavälin suunnitelmien noudattamiseen. Kansallisesti rahoitettujen menojen olisi pysyttävä sovitun monivuotisen nettomenouran asettamissa rajoissa.

Automaattisten vakauttajien toiminta ei vaikuttaisi nettomenouraan, joten suhdanteeseen perustuvia poikkeamia urasta ei sallittaisi. Jäsenvaltiot saisivat halutessaan vapaasti tehdä lisäinvestointeja ja -uudistuksia, mutta niillä ei olisi vaikutusta sovitun monivuotiseen nettomenouraan.

Yleinen poikkeuslauseke säilytettäisiin sellaisia tilanteita varten, joissa koko euro- tai EU- aluetta kohtaisi merkittävä negatiivinen shokki. Se sallisi jäsenmaiden väliaikaisen poikkeamisen sovitulta julkisen talouden uralta. Lisäksi poikkeuksellisten olosuhteiden lauseke sallisi yksittäisen jäsenvaltion poikkeamisen sovitulta keskipitkän aikavälin nettomenouralta, mikäli jäsenvaltion taloutta kohtaisi julkiseen talouteen kohdistuva merkittävä shokki, johon valtiolta ei pystyisi vaikuttamaan. Sekä yleinen poikkeuslauseke että jäsenmaakohtainen lauseke vaatisivat neuvoston hyväksynnän.

Sovitun nettomenouran noudattamista seurattaisiin jatkuvasti, erityisesti vuosittaisiin edistymisraportteihin ja liiallisen alijäämän menettelyn (EDP) dataan perustuen. Komissio arvioisi euroalueen jäsenmaita ja niiden nettomenourien toteutumista myös syksyisin alustavien talousarviosuunnitelmien perusteella.

Julkisen talouden menettelyt ja sanktiot

Liiallisen alijäämän menettely (EDP) kolmen prosentin alijäämäkriteerin rikkomisesta säilytettäisiin ennallaan. Velkaan perustuva EDP käynnistyisi jatkossa maille, joissa velka ylittää 60 prosentin viitearvon ja jotka poikkeavat neuvoston hyväksymältä nettomenouralta. Vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan merkittävän poikkeaman menettely poistettaisiin. Ennaltaehkäisevässä osassa voitaisiin kuitenkin antaa artiklan 121 mukaisesti varoituksia ja suosituksia jäsenmaille näiden ollessa vaarassa joutua liiallisen alijäämän menettelyyn.

Niille maille, jotka ovat sitoutuneet rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin pidemmän sopeutusajan vastineeksi, komissio kaavailee uuden työkalun käyttöönottoa maiden jättäessä uudistuksia ja investointeja toteuttamatta. Työkalun avulla EU voisi pyytää

jäsenvaltiolta uutta rajoittavampaa monivuotista nettomenouraa, joka EU-jäsenmaiden osalta varmistaisi julkisen talouden laadun paranemisen. Tällöin palattaisiin alkuperäiseen sopeutuspolkuun, ja euromaille työkalun kautta olisi mahdollista määrätä rahallisia sanktioita.

Makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely (MIP)

Komissio suunnittelee muutoksia myös makrotalouden epätasapainoa koskevaan menettelyyn. Sitä kehitettäisiin tiedonannon mukaan ennaltaehkäisevämmäksi ja dynaamisemmaksi. Sen vaikuttavuutta vahvistettaisiin ja toimeenpanossa painotettaisiin sitoutumista politiikkatavoitteisiin (uudistuksiin). Tavoitteena olisi myös makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn vahvempi valvonta ja toimeenpano, mikä tarkoittaisi liiallisen epätasapainon menettelyn (EIP) käyttöä työkaluna maissa, joissa on liiallisia epätasapainoja.

Komissio tuo esille, että se lisäisi makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn puitteissa dialogia jäsenmaiden kanssa tarkoituksena parantaa omistajuutta ja saavuttaa parempi toimeenpano. Jäsenmaat kävisivät maakohtaisten syväanalyysien ja suositusten pohjalta dialogia komission kanssa ja sitoutuisivat keskipitkän aikavälin tavoitteisiin suunnitelmissa. Komissio mainitsee, että tavoitteena olisi saada jäsenmaat sitoutumaan menettelyn puitteissa havaittuihin uudistustarpeisiin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Tiedonannossa ei ehdoteta lainsäädäntömuutoksia eikä oteta suoraan kantaa mahdollisten tulevien lainsäädäntömuutosten oikeusperustaan. Komissio katsoo kuitenkin, että talouspolitiikan koordinaatiokehikon perusteellinen uudistus edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia. Lainsäädäntöuudistuksilla myös edistettäisiin oikeusvarmuutta. Komission mukaan useimmat makrotalouden epätasapainoa koskevat uudistukset voitaisiin tehdä ilman lainsäädäntömuutoksia, joten mahdolliset lainsäädäntöehdotukset koskisivat todennäköisesti finanssipoliittista lainsäädäntöä.

Komissio toteaa, että muutokset tehtäisiin pääosin tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen, ja neuvostolla ja Euroopan parlamentilla olisi näin ollen yhtäläinen rooli lainsäädäntömenettelyssä. Tämä tarkoittaisi todennäköisesti, että lainsäädäntöehdotusten oikeusperustana olisi ennaltaehkäisevää osaa koskeva SEUT 121 artikla, jonka 6 kohdan mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla antaa yksityiskohtaiset säännöt monenvälisestä valvontamenettelystä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 8.2.2023

Eduskuntakäsittely

E 14/2020 vp ja EJ 12/2021 vp, joista annettu SuVL 6/2022 vp. sekä EJ 10/2022 vp.

Suuri valiokunta 10.2.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tiedonannossa ei vielä ennakoida mahdollisten lainsäädäntöehdotusten sisältöä, joten mahdollisten tulevien ehdotusten valtiosääntöoikeudellisia vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida tarkasti. Vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön arvioidaan komission annettua mahdolliset lainsäädäntöehdotukset.

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

European Commission: Communication on orientations for a reform of the EU economic governance framework (COM(2022) 583 final)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

kansainvälisten ja rahoitusmarkkina-asioiden alivaltiosihteeri Leena Mörttinen,
p. +358 295 530 021
VM/EUS, Neuvotteleva virkamies Antti Kekäläinen, p. +358 295 530 386
VM/EUS, Finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 295 530 522
VM/EUS, Finanssiasiantuntija Hanna Oraheimo, p. +358 295 530 137
VM/EUS, Finanssineuvos Laura Vartia, p. +358 295 530 228
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1321/2022
EU/8/2023

Liitteet -**Viite** -

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/412/2023-VM-2

Oraheimo Hanna

1.2.2023

ECOFIN-neuvosto 14.2.2023, Bryssel; 6. (mahd.) Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 14.2.2023

Eduskuntatunnus

E 77/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ecofin-neuvostossa on tarkoitus hyväksyä Saksan päivitetty elpymis- ja palautumissuunnitelma. Komission arvio päivitetystä suunnitelmasta julkaistiin 20.1.2023.

Elpymis- ja palautumissuunnitelmien päivitykset hyväksytään samassa prosessissa kuin alkuperäiset suunnitelmat. Komissiolla on kaksi kuukautta aikaa arvioida päivitetty suunnitelma. Mikäli komission arvio suunnitelmasta on myönteinen, se tekee ehdotuksen neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi. Asetuksen 20 artiklan mukaan neuvoston on käsiteltävä täytäntöönpanopäätökset pääsääntöisesti neljän viikon kuluttua komission ehdotuksen antamisesta. Neuvoston täytäntöönpanopäätös ja siinä vahvistettavat tavoitteet ja välitavoitteet muodostavat perustan maksatuksille RRF-välineestä

Suomen kanta

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selvityksen E 77/2021 vp kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia koskevien täytäntöönpanopäätösten hyväksynnästä neuvostossa. Valtioneuvosto voi hyväksyä neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä jäsenvaltioiden kansalliset elpymis- ja palautumissuunnitelmat, jotka sen arvion mukaan täyttävät RRF-asetuksen vaatimukset selvityksessä täsmennetyin tavoin:

”Suomi pitää tärkeänä elpymisvälineen ja eurooppalaisen ohjausjakson yhteyttä. Valtioneuvosto kiinnittää erityistä huomiota siihen, että suunnitelmien toimenpiteillä vastataan EU-ohjausjakson yhteydessä tunnistettuihin kyseisen jäsenvaltion talouden erityisiin haasteisiin. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan suunnitelmiin olisi sisällyttävä

toimenpiteitä, joilla toteutetaan uudistuksia ja julkisia investointihankkeita johdonmukaisina toimina.

Lisäksi valtioneuvosto pitää tärkeänä, että suunnitelmat vahvistavat kasvupotentiaalia, mikä tukee suunnitelmien julkista taloutta tervehdyttävää vaikutusta. Valtioneuvosto painottaa myös vihreää siirtymää ja digitaalista muutosta edistäviä toimenpiteitä. Lisäksi valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että jäsenvaltioiden suunnitelmissa esitetyillä järjestelyillä taataan uudistusten ja investointien tuloksellinen toimeenpano ja että järjestelyt, joiden avulla voidaan ehkäistä, havaita ja korjata tukivälineestä myönnettyjen varojen käyttöön liittyvää lahjontaa, petoksia ja eturistiriitoja, ovat uskottavat.”

Valtiovarainministeriön arvion perusteella voidaan katsoa Saksan päivitetyn elpymis- ja palautumissuunnitelman täyttävän RRF-asetuksen vaatimukset valtioneuvoston selvityksessä E 77/2021 vp täsmennetyin tavoin.

Pääasiallinen sisältö

Saksan alkuperäinen elpymis- ja palautumissuunnitelma hyväksyttiin Ecofin-neuvostossa 13.7.2021. Komission arvio päivitetystä suunnitelmasta julkaistiin 20.1.2023. Saksa päivittää suunnitelmaansa toisena jäsenvaltiona Luxemburgin jälkeen.

Saksan suunnitelma sisältää muutoksia kahteen suunnitelman investointiin: rautateiden digitalisaation edistäminen ja koronarokotteita koskeva T&K-ohjelma. Molemmissa investoinneissa tavoitetta muutetaan toimeenpanon aikana ilmenneiden objektiivisten olosuhteiden perusteella. Objektiivisiä olosuhteita (RRF-asetuksen 21 artikla) ei määritellä RRF-asetuksessa, vaan käytännössä sillä voidaan perustella erilaisia toimeenpanossa ilmenneitä ongelmia. Saksan suunnitelmassa toimeenpanon haasteet johtuivat hankalasti ennakoitavista seikoista. Rautatieinvestoinnin toteutus hankaloitui maaperästä löytyneiden vanhojen pommien ja ammusten aiheuttaman maaperän kontaminaation takia. Rokotteisiin liittyvässä ohjelmassa puolestaan kaksi kolmesta tutkimusohjelmaan osallistuneesta yrityksestä ei onnistunut kehittämään rokotetta, jolloin rahoituksen tarve pieneni. Näiden seikkojen seurauksena tavoitteita mm. siirrettiin myöhemmäksi tai tavoitetasoa laskettiin ja rahoitusta supistettiin saman aikaisesti.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kyseessä on neuvoston täytäntöönpanopäätös, joka perustuu RRF-asetuksessa neuvostolle SEUT 291 artiklan 2 kohdan mukaisesti siirrettyyn täytäntöönpanovaltaan. Neuvosto tekee päätöksensä määräenemmistöllä komission ehdotuksesta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti ei osallistu täytäntöönpanopäätösten hyväksymiseen. RRF-asetuksen 25 artiklan mukaan komission on kuitenkin toimitettava ehdotukset neuvoston täytäntöönpanopäätöksiksi yhtäaikaisesti ja yhtäläisin ehdoin Euroopan parlamentille ja neuvostolle ilman aiheutonta viivytystä. RRF-asetuksen 26 artiklassa säädetään elpymis- ja palautumisvuoropuhelusta, jonka puitteissa Euroopan parlamentti voi kutsua komission keskustelemaan elpymis- ja palautumissuunnitelmista ja niiden arvioinnista.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 8.2.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 10.2.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Eduskunta on omien varojen päätöksen (EV 54/2021 vp - HE 260/2020 vp) hyväksymisen yhteydessä edellyttänyt, että käsiteltäessä jäsenmaiden kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia Suomi pitää kiinni ehdollisuudesta ja julkisen talouden tervehdyttämisestä kaikkien jäsenmaiden kohdalla, ei hyväksy varojen myöntämistä ilman uskottavia julkisia talouksia tervehdyttäviä rakenteellisia uudistuksia ja edellyttää, että varojen maksatuksen ehtona on sitoutuminen oikeusvaltioperiaatteeseen.

Asiakirjat

Proposal for a COUNCIL IMPLEMENTING DECISION amending Council Implementing Decision (ST 10158/21; ST 10158/21 ADD 1) on the approval of the assessment of the recovery and resilience plan for Germany

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS, Finanssineuvos Laura Vartia, p. +358 295 530 228
VM/EUS, Finanssiasiantuntija Hanna Oraheimo, p. +358 295 530 137
VM/EUS, Finanssiasiantuntija Elisa Aaltonen, p. +358 295 530 255
VM/EUS, Finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 295 530 522
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/412/2023
EU/8/2023

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/19/2023-VM-4

Sihvola Mikko

31.1.2023

ECOFIN-neuvosto 14.2.2023, Bryssel; 7. G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien helmikuun kokouksen (23.-24.2.2023) valmistelu: EU:n yhteiset linjaukset

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvostoneuvosto 14.2.2023, Bryssel

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Asiakohdassa hyväksytään EU:n yhteiset linjaukset helmikuun G20-ryhmän valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien kokoukseen.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä EU:n yhteiset linjaukset helmikuun G20-kokoukseen.

Pääasiallinen sisältö

EU:n yhteisissä linjauksissa G20-ryhmän valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien kokoukseen todetaan, että maailmantaloudessa on käynnissä laaja-alaisen hidastumisen ja korkean inflaation sekä epävarmuuden jakso. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja COVID-19-pandemian jälkivaikutukset painavat talousnäkyymiä. EU:n tuomitsee vahvasti Venäjän hyökkäyssodan. Sota aiheuttaa valtavaa inhimillistä kärsimystä ja merkittävää haittaa maailmantaloudelle sekä haavoittuvimmille väestöryhmille ympäri maailman. EU toteaa, että G20-kumppaneiden tulisi jatkaa vahvan, kestävä, tasapainoisen ja osallistavan kasvun tukemista ja koordinoita toimenpiteitä globaaleihin taloushaasteisiin vastaamiseksi. EU painottaa, että toimia monenkeskisyden vahvistamiseksi tarvitaan, minkä lisäksi on tärkeää välttää

vahingollista kilpailua ja tukiohjelmilla kilpailua. G20-ryhmän tulee ylläpitää sääntöpohjaista kansainvälistä järjestystä ja edistää vihreää ja digitaalista siirtymää.

EU huomauttaa, että korkea inflaatio ja tiukemmat rahoitusolosuhteet edellyttävät uskottavaa ja tilanteeseen sopivaa finanssipolitiikkaa. EU:n jäsenvaltioiden finanssipoliittinen viritys tulee olemaan neutraalia vuonna 2023, samalla kun väliaikainen tuki kohdennetaan paremmin haavoittuville kotitalouksille korkeiden energian hintoihin vaikutukseen vastaamiseksi. Tuen tulee olla sellaista, että se säilyttää kannustimet energiasäästöön ja nopeuttaa investointeja uusiutuviin energianlähteisiin. EU kertoo, että finanssipolitiikan tulee säilyttää velkakestävyys ja nostaa talouden kasvupotentiaalia kestäväällä ja osallistavalla tavalla, minkä lisäksi tarvitaan uudistuksia yksityisten investointien lisäämiseksi vihreään ja digitaaliseen siirtymään ja energiavarmuuteen. EU painottaa, että merkittävien keskuspankkien selkeä viestintä niiden rahapolitiikasta on edelleen tärkeää.

EU toteaa Venäjän toimien aiheuttaneen elintarvikepulaa, ja että korkeammat elintarvikkeiden ja lannoitteiden hinnat uhkaavat globaalia ruokaturvaa aiheuttaen suhteellisesti eniten kärsimystä kaikkein haavoittuvimmille. G20:n tulisi tehostaa toimiaan ja koordinoita kansainvälisiä aloitteita ruokaturvan ja ruuantuotannon tukemiseksi sekä resilienssin rakentamiseksi.

EU korostaa, että terveys- ja valtiovarainministerien tiivis koordinaatio on jatkossakin tärkeää. Pandemiarahaston toiminnan käynnistymistä pidetään tervetulleena. EU painottaa, että G20-ryhmän tulisi priorisoida kansainvälisen verotuksen uudistamishankkeen molempien pilareiden (Pilari 1 ja Pilari 2) toimeenpanon vaatiman työn loppuunsaattaminen. OECD:n tulisi saada Pilari 1:stä koskeva monenvälinen sopimus valmiiksi allekirjoitusta varten vuoden 2023 puoliväliin mennessä. EU on tyytyväinen, että osa jäsenistä on aloittanut Pilari 2:n toimeenpanon ja kannustaa muita maita aloittamaan toimet myös. G20:n tulee myös jatkaa työtään infrastruktuuri-investointivajeen kuromiseksi umpeen yksityistä pääomaa mobilisoimalla. EU on valmis tukemaan työtä sen laajalla kokemuksella riskienvähentämisinstrumenttien saralla.

EU tukee vahvasti G20:n pyyntöä monenkeskisille kehityspankeille kehittää toimenpiteitä lisärahoituksen mobilisoimiseksi mandaattiansa ja olemassa olevien resurssien sallimissa rajoissa. EU odottaa kehityspankeilta katsauksia G20:n itsenäisen työryhmän tekemän vakavaraisuuskehikon (Capital Adequacy Framework, CAF) selvitykseen niiden kevätkokouksissa. Pankeilta pyydetään tiekarttaa ehdotusten toimeenpanosta kesäkuuhun 2023 mennessä. EU pitää tervetulleina 81,6 miljardin Yhdysvaltain dollarin lupauksia IMF:n köyhyyden vähentämisen ja kasvun rahastoon (Poverty Reduction and Growth Trust, PRGT) ja kestävyuden ja vakauden rahastoon (Resilience and Sustainability Trust, RST). EU myös kannustaa maita tukemaan lisää näitä rahastoja. EU on sitoutunut IMF:n 16. kiintiöuudistuksen loppuunsaattamiseen joulukuuhun 2023 mennessä ja näkee nykyisen laskentamallin toimivan hyvin, eikä tarvetta sen muuttamiselle ole.

EU toistaa sitoutumisen jatkaa G20:n yhteisen velkajärjestelykehikon (Common Framework) toimeenpanon edistämistä ennalta-arvattavalla, oikea-aikaisella, järjestelmällisellä ja koordinoitulla tavalla. EU suhtautuu myönteisesti Tšadin velkakäsittelyn päätökseen ja kannustaa Sambian velkakäsittelyn saattamista päätökseen vuoden 2023 alkuvuoden aikana. Etiopiaa koskevaa työtä tulee jatkaa ja Ghanan velkojen komitea tulee muodostaa nopeasti. EU kertoo olevansa valmis osallistumaan IMF:n ja Maailmanpankin edistämän uuden valtioiden velkakäsitelyyn keskittyvän foorumin keskusteluihin (Global Sovereign Debt Roundtable). EU odottaa hyvää koordinoitua ja täydentävyyttä nykyisten Pariisin klubin aloitteiden kanssa ja rakentavaa sitoutumista kaikilta virallisilta velkojilta. EU myös kannattaa kansainvälisiä toimia velkojen läpinäkyvyyden lisäämiseksi.

G20-maiden tulisi jatkaa ilmastonmuutokseen liittyvää työtä muuan muassa paneutumalla ilmastonmuutoksen makrotaloudellisten riskien ja tulonjakovaikutuksien systemaattiseen analyysiin. G20:n kestäväen rahoituksen tiekartan toimeenpanoa tulee myös jouduttaa. Lisäksi G20-ryhmän tulee jatkaa sen vahvaa tukea Rahoitusvakausneuvoston (Financial Stability Boardin, FSB) työlle kryptovaroista aiheutuvien rahoitusvakausriskien seuraamiseksi ja niihin vastaamiseksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 8.2.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 10.2.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

EU terms of reference for the G20 Finance Ministers and Central Bank Governors Meeting on 24-25 February 2023

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KVR, erityisasiantuntija Mikko Sihvola, 02955 30303
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/19/2023
EU/8/2023

Liitteet

-

Viite

-

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/309/2023-VM-1

Puro Laura

1.2.2023

ECOFIN-neuvosto 14.2.2023, Bryssel; 8. Päätelmät yhteistyökyvyttömiä kolmansien maiden EU-listan päivityksestä verotuksen alalla

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokous 14.2.2023, Bryssel

Eduskuntatunnus

E 80/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ecofin-neuvosto hyväksyi 5.12.2017 yhteistyökyvyttömiä alueita koskevan yhteisen EU-listan (I-liite, ns. musta lista) samoin kuin ns. sitoutuneiden alueiden listan (II-liite, ns. harmaa lista). EU-listaa sekä ns. sitoutuneiden alueiden listaa on tarkoitus päivittää uusilla neuvoston päätelmillä, jotka on sovittu annettavaksi vuoden 2023 helmikuussa.

Tarkoitus on hyväksyä ilman keskustelua A-kohtana neuvoston päätelmät, jotka koskevat edellä mainittujen listojen päivittämistä.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät.

Suomen kanta nojaa valtioneuvoston selvitykseen E 80/2020 vp.

Pääasiallinen sisältö

Neuvosto aloitti vuonna 2016 työn yhteisen EU-listan muodostamiseksi yhteistyöhaluttomista kolmansista valtioista verotuksen alalla. Neuvosto on päätelmissään marraskuussa 2016 vahvistanut kriteerit, joiden nojalla listalle valittavat valtiot määritetään. Yhteisen EU-listan tarkoituksena on tuoda näkyväksi, mitkä EU:n ulkopuoliset valtiot eivät noudata verotuksen läpinäkyvyyteen sekä tasapuoliseen verotukseen liittyviä periaatteita. EU-listalla olevaan valtioon voidaan soveltaa vastatoimia, joiden tavoitteena on suojella jäsenvaltioiden veropohjia ja kannustaa EU:n ulkopuolisia maita muuttamaan haitallisia verojärjestelmiään.

Ecofin-neuvosto hyväksyi 5.12.2017 ensimmäisen yhteistyökyvyttömiä alueita koskevan yhteisen EU-listan (I-liite, ns. musta lista) samoin kuin ns. sitoutuneiden alueiden listan (II-liite, ns. harmaa lista). Jälkimmäisellä listalla olevat maat ovat sitoutuneet muuttamaan haitalliseksi katsottuja verojärjestelmiään. Listauksen ensimmäisessä vaiheessa tarkastelun kohteena oli 92 lainkäyttöaluetta. Vuonna 2019 listauksen maantieteellistä kattavuutta laajennettiin ensimmäisen kerran ja arvioinnin kohteeksi otettiin Argentiina, Meksiko ja Venäjä.

Yhteistyökyvyttömiä alueiden listaa ja sitoutuneiden alueiden listaa päivitetään tarvittaessa ja näin on Ecofin-neuvostossa tehty uusien sitoumusten ja täytäntöönpanijoiden sitoumusten perusteella useita kertoja vuonna vuosina 2018–2022. Yhteisen EU-listan I-liitteellä on tällä hetkellä Amerikan Samoa, Anguilla, Bahama Fidzi, Guam, Palau, Panama, Samoa, Trinidad ja Tobago, Turks ja Caicossaaret, Yhdysvaltojen Neitsytsaaret sekä Vanuatu.

Nyt hyväksyttävillä päätelmillä on tarkoitus päivittää EU-listaa sekä ns. sitoutuneiden alueiden listaa maiden antamien sitoumusten ja niiden täyttymisen arvioinnin pohjalta. Päivityksessä nojaututaan pitkälti Verotusta koskevaa avoimuutta ja tietojenvaihtoa käsittelevän maailmanlaajuisen foorumin (OECD Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes) ja Haitallisia verojärjestelmiä käsittelevän maailmanlaajuisen foorumin (OECD Forum for Harmful Tax Practices) työhön samoin kuin otetaan huomioon Veroasioissa annettavasta keskinäisestä virka-avusta tehdyn OECD:n monenkeskisen yleissopimuksen allekirjoitus- ja ratifiointitilanne. Päivitystä tehtäessä huomioon otetaan toimenpiteet ja sitoumukset, jotka on toteutettu tai annettu ennen Ecofin-kokousta.

Kyseessä on dynaaminen prosessi. Maiden antamien sitoumusten sekä niiden toteuttamisen seuraamista jatketaan.

Tarkoitus on hyväksyä päätelmät ilman keskustelua I/A-kohtana Coreperissa 8.2.2023 ja Ecofin-neuvostossa 14.2.2023.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 8.2.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 10.2.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

WK 775/2023
WK 178/2023

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/VO, erityisasiantuntija Laura Puro, p. 02955 30127, laura.puro@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/309/2023
EU/8/2023

1.2.2023

Euroryhmän kokous 13.2.2023

Euroryhmän kokouksessa 13.2.2023 käsitellään alustavan asialistan mukaan seuraavia asioita:

1. Energiamarkkinoiden viimeaikainen kehitys ja sen vaikutukset euroalueen finanssipolitiikkaan

Euroryhmässä on tarkoitus keskustella energiemarkkinoiden viimeaikaisesta kehityksestä ja sen vaikutuksista euroalueen finanssipolitiikkaan. Keskustelua taustoittaa Euroopan energiainstituutin edustaja. Komission on tarkoitus päivittää analyysiaan jäsenmaiden energiatukitoimista helmikuussa. Komission aiemman lokakuussa julkaistun analyysin perusteella Suomen siihen mennessä tekemät energiatukitoimet vuodelle 2023 olivat määrältään kohtuullisia eurooppalaisessa vertailussa.

Maakaasun hinta on jatkanut laskuaan ja on tällä hetkellä alimmalla tasolla sitten syyskuun 2021. Sähkön futuurihinnat ovat laskeneet huomattavasti joulukuun tasolta tälle keväälle mutta myös ensi talvelle. Öljyn hinnassa ei ole suuria muutoksia viime viikkoina ja sen tuotannon tasoon ei ole odotettavissa suuria muutoksia. Viimeaikaiset positiiviset kehitykset ovat herättäneet keskustelua mahdollisuudesta luopua energiatuista aiemmin ennakoitua nopeammalla aikataululla.

Sähkön johdannaissäätelyyn liittyen komissio antoi joulukuussa niin kutsutun clearing-sääntelypaketin, jossa ehdotetaan muutoksia erityisesti keskusvastapuolia koskevaan säätelyyn. Sääntelyehdotuksen tavoitteena on vähentää riippuvuutta kolmansien maiden keskusvastapuolista ja siten edistää EU:n strategista autonomiaa ja pääomamarkkinaunionia sekä kehittää määrätysekosysteemin turvallisuutta ja kriisinsietokykyä. Suomi valmistelelee aiheesta parhaillaan U-kirjelmää kansallisen kannan muodostamiseksi.

2. Temaattinen keskustelu: euroalueen työmarkkinat

Asiakohdassa on tarkoituksena käydä temaattinen keskustelu euroryhmän työohjelman mukaisesti euroalueen työmarkkinoiden kehityksestä ja tulevista haasteista komission laatiman muistion pohjalta. Komission muistiossa todetaan, että euroalueen talouden pandemian jälkeisen elpymisen seurauksena työllisyys on kasvanut voimakkaasti. Elpymistä on kuitenkin seurannut työvoimapula, mikä näyttää olevan pitkälti yhteydessä työvoiman kysynnän äkilliseen kasvuun, mutta kohtaantongelmien leviäminen on myös mahdollista. Energiakriisin odotetaan kuitenkin jatkossa vähentävän taloudellista toimeliaisuutta ja työllisyyttä. Vaikka tilanteen työmarkkinoilla odotetaan heikkenevän, työmarkkinat voivat osoittautua kestävämmiksi suhteessa aiempiin vastaaviin taantumisiin.

Komission muistiossa tuodaan esille, että energiakriisin aikana työajan lyhennysohjelmat voisivat auttaa välttämään liiallisia irtisanomisia ja inhimillisen pääoman menetyksiä sekä kulutuksen tilapäistä supistumista. Energiakriisiin liittyvät riskit ja pidemmän aikavälin rakenteelliset muutokset työmarkkinoilla, jotka liittyvät uusiin työnteon muotoihin ja vihreän siirtymän aiheuttamiin

toimialoittaisiin muutoksiin edellyttävät sosiaalisten turvaverkkojen vahvistamista. Poliittikkatoimien tulisi helpottaa työvoiman uudelleen kohdentumista ja suuntautua työvoiman tarjonnan pullonkaulojen poistamiseen. Lisäksi komission muistiossa todetaan, että kireästä työmarkkinatilanteesta huolimatta energiakriisin seurauksena on syntynyt tarve turvata kotitalouksien ostovoimaa ja samalla välttää kiihtyvä palkka-hintakierre. Tukiohjelmien, joilla rajoitetaan korkeiden energian hintojen vaikutusta kotitalouksille, tulisi olla kohdennettuja, määräaikaista eivätkä ne saisi heikentää energian säästökannustimia.

3. Euroalueen talouden ja rahoitusmarkkinoiden kehitys ja politiikkatoimien koordinointi

Euroryhmä käy näkemystenvaihdon makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden kehityksestä sekä politiikkatoimien koordinoinnista euroalueella. Komissio esittelee asiakohdassa 10.2. julkaistavaa talven talousennustettaan. Komissio kertonee asiakohdassa myös maaliskuussa julkaistavasta tiedonannostaan finanssipolitiikan ohjauksesta. Tiedonannossa komissio antaa jäsenmaille ohjausta kansallisen finanssipolitiikan valmisteluun.

Euroalueen lyhyen aikavälin talousnäkökymät ovat edelleen hyvin epävarmat, vaikka alkuvuodesta on saatu myös merkkejä odotettua vahvemmassa kehityksestä. Skenaariot euroalueen talouden ajautumisesta taantumaan vuoden lopussa eivät siis näytä toistaiseksi toteutuneen. Toisaalta ennakkotietojen perusteella euroalueen taloutta vetivät erityisesti Irlanti ja jossain määrin Ranska, samaan aikaan kun Saksan ja Italian talous supistuivat. Kuluttajien ja elinkeinoelämän luottamus jatkoivat nousuaan tammikuussa. Myös työllisyystilanne on pysynyt erinomaisena. Inflaatio jatkoi ennakkotietojen mukaan hidastumistaan tammikuussa ja pohjainflaatio pysyi muuttumattomana. Inflaatio-odotusten merkittävä lasku ja odotukset maailmantalouden laskusuhdanteen jäämisestä lyhytkestoiseksi ovat yhdessä ajaneet osakeindeksit noin 10 % nousuun ja velkakirjamarkkinoilla jälkimarkkinakorot maltilliseen laskuun alkuvuoden aikana.

4. Muut asiat